

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหา

ปัจจุบันได้มีการประดิษฐ์คิดค้นเทคโนโลยีต่าง ๆ ขึ้นมาอย่างมากมาย เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับมนุษย์ในการที่จะใช้ติดต่อสื่อสารระหว่างกันได้อย่างสะดวกรวดเร็ว ทำให้เศรษฐกิจการค้าระหว่างประเทศเจริญก้าวหน้าอย่างมาก แต่ในขณะเดียวกันก็เป็นหนทางให้ผู้ประกอบอาชญากรรมนำเอาเทคโนโลยีเหล่านี้มาใช้เพื่อขยายเครือข่ายการประกอบอาชญากรรมของตน ดังนั้นอาชญากรรมที่เกิดขึ้นทุกวันนี้จึงไม่ได้เกิดขึ้นภายในประเทศใดประเทศหนึ่งเท่านั้น หากแต่ได้ลุกลามขยายตัวเข้าไปในประเทศต่าง ๆ เป็นเครือข่ายกันอย่างกว้างขวาง และหลายรูปแบบ ก่อให้เกิดปัญหาให้กับประเทศที่อาชญากรรมเหล่านั้นแพร่เข้าไปอย่างมาก โดยเฉพาะอาชญากรรมที่ตัวผู้กระทำความผิด การกระทำความผิดและผลของการกระทำความผิดอยู่นละประเทศ แม้ว่า แต่ละประเทศจะได้พยายามจะปราบปรามอาชญากรรมเหล่านี้ก็ตามแต่ การประกอบอาชญากรรมก็ได้ลดน้อยลงแต่อย่างไร หากแต่เพิ่มจำนวนมากขึ้นตามสภาพของแต่ละประเทศ โดยเฉพาะในประเทศกำลังพัฒนานั้นจากการที่สภาพสังคมภายในประเทศได้เปลี่ยนแปลงไปทำให้การประกอบอาชญากรรมได้เปลี่ยนแปลงไปด้วยจากการกระทำความผิดโดยคน ๆ เดียวหรือหลายคนก็ตามอันเป็นการกระทำความผิดที่ไม่สลบซับซ้อน และผู้กระทำความผิดจะเป็นผู้ลงมือกระทำความผิดเองได้พัฒนามาเป็นการประกอบอาชญากรรมที่มีหัวหน้าเป็นผู้บังคับบัญชาโดยอยู่เบื้องหลังการประกอบอาชญากรรม การปฏิบัติการจะสลบซับซ้อนขึ้น แทรกซึมและครอบงำเศรษฐกิจและการเมืองด้วยวิธีการหลากหลาย มีการก่อตั้งเป็นองค์กรอาชญากรรมและได้แพร่ขยายออกไปในประเทศภาคพื้นเอเชียแปซิฟิกตลอดจนทวีปยุโรปและอเมริกา จะเห็นได้ว่าการประกอบอาชญากรรมได้เปลี่ยนจากอาชญากรรมในวงแคบเป็นอาชญากรรมในวงกว้างขึ้นสู่ระดับอาชญากรรมระหว่างประเทศ ทำให้ประเทศต่าง ๆ ประสบความยุ่งยากในการปราบปรามและกลายเป็นปัญหาซึ่งต้องการความร่วมมือในด้านกฎหมายทั้งกฎหมายระหว่างประเทศและกฎหมายภายในที่จะต้องคิดค้นมาตรการใหม่ ๆ เพื่อต่อต้านอาชญากรรมเหล่านี้ ในบรรดาอาชญากรรมระหว่างประเทศนั้น ปัญหายาเสพติดนับเป็นอาชญากรรมที่สำคัญยิ่งปัญหาหนึ่งของมนุษยชาติซึ่งก่อให้เกิดผลกระทบอย่างกว้างขวางต่อสุขภาพและสวัสดิภาพของประชาชน ซึ่งมีผลเสียหายต่อสังคม เศรษฐกิจและการเมือง และเกี่ยวพันกับประเทศต่าง ๆ หลายประเทศ เช่น ประเทศผู้ผลิตยาเสพติด ประเทศผู้บริโภคและประเทศที่เป็นเส้นทางผ่านของการลักลอบค้ายาเสพติดได้ขยายตัวในลักษณะที่เป็นองค์กร หรือกระบวนการข้ามชาติ และได้ดำเนินไปอย่างรวดเร็ว เนื่องจากความผิดชนิดนี้ได้สร้างความร่ำรวยทรัพย์สินเงินทองอย่างมหาศาล แก่องค์กรหรือขบวนการผู้ค้ายาเสพติด การลักลอบค้ายาเสพติดระหว่าง

ประเทศ ถือว่าเป็นรูปแบบของอาชญากรรมระหว่าง ประเทศประเภทหนึ่ง โดยทั่วไปแล้วรูปแบบของอาชญากรรมระหว่างประเทศที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน แบ่งได้อย่างกว้างเป็น 2¹ ประเภท คือ

1. อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ (economic crime)
2. องค์กรอาชญากรรม (organized crime)

1. อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ (economic crime)

โดยทั่วไปแล้วความหมายของอาชญากรรมทางเศรษฐกิจจะหมายถึง ผู้ประกอบอาชญากรรมได้กระทำโดยแฝงเร้นอยู่หรือโดยใช้การประกอบการทางเศรษฐกิจและการเงินในทุกระดับตั้งแต่บุคคลธรรมดา นิติบุคคลที่ประกอบการในชุมชนหรือสังคม และประชาชาติ ชุมชนหรือสังคมและประชาชาติจะเป็นผู้เสียหายเพราะส่วนใหญ่มีการเอาโรคเอาเปรียบใช้โอกาสและช่องว่างในระบบเศรษฐกิจ และระบบการเงินในทุกวิถีทางให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์โดยทุจริตอาชญากรรมชนิดนี้อาจจะสังเกตเห็นได้ยากเพราะสังคมจะไม่ค่อยรู้เนื่องจากไม่มีภาพพจน์ที่น่ากลัวและไม่สร้างความโกรธแค้นให้กับผู้พบเห็นมีการอำพรางและปกปิดการกระทำความผิดโดยการแฝงเร้นอยู่กับกระบวนการและระบบของการประกอบการทางเศรษฐกิจ ผู้ประกอบอาชญากรรมประเภทนั้นจะได้รับผลตอบแทนที่สูงมากคุ้มค่ากับความเสียหายฐานะของผู้ประกอบการจะอยู่สูงกว่าฐานะของบุคคลธรรมดาทั่วไป²

2. องค์กรอาชญากรรม (organized crime)

องค์กรอาชญากรรม คือ การรวมตัวกันของกลุ่มอาชญากรเพื่อแสวงหาผลประโยชน์ด้วยวิธีการที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย โครงสร้างการทำงานขององค์กรอาชญากรรมจะมีลักษณะสลับซับซ้อน มีการติดต่อประสานงานกัน การจัดตั้งและการจัดความสัมพันธ์ใน

¹ ชัชชม อรรถภิญญ์, "ความร่วมมือในกระบวนยุติธรรมทางอาญาระหว่างประเทศ" (วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทบริหารคดี ภาควิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534), หน้า 14

² พล.ต.ต. วาทีน คำทรงศรี, "ปัญหาการสืบสวนสอบสวนคดีอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ", วารสารนิติศาสตร์ 21 (ธันวาคม 2534) : 485 - 486

องค์กรส่งผลให้ผู้กระทำความผิดซึ่งเป็นตัวการใหญ่ปราศจากความผิด หรือไม่สามารถพิสูจน์เชื่อมโยงได้ว่าเป็นผู้มีส่วนร่วมในการกระทำความผิดและไม่สามารถนำตัวมาลงโทษได้ กิจกรรมที่สำคัญขององค์กรอาชญากรรม คือ การสนองความต้องการสินค้าและบริการที่ผิดกฎหมาย องค์กรอาชญากรรม จะควบคุมกันโดยกฎของตนเอง ซึ่งกฎที่ใช้บังคับดังกล่าวเป็นกฎที่เข้มงวด วิธีการบังคับบัญชาเป็นความลับ โดยหัวหน้าขององค์กรจะหลีกเลี่ยงการติดต่อโดยตรงกับผู้ร่วมงาน หากแต่จะมีผู้ช่วยซึ่งเป็นผู้รับคำสั่งข้อมูลจากหัวหน้าผ่านไปยังผู้ลงมือทำงาน ผู้ลงมือที่แท้จริงจะไม่มีขั้นตอนของการตัดสินใจหรือได้รับอำนาจใดๆ จากหัวหน้า³ อย่างไรก็ตามความหมายขององค์กรอาชญากรรมไม่รวมถึงการก่อการร้ายระหว่างประเทศ (terrorism) เนื่องจากการก่อการร้ายระหว่างประเทศเป็นการกระทำที่มีวัตถุประสงค์ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง เพื่อให้เห็นการบังคับบัญชาขององค์กรอาชญากรรมอย่างชัดเจน องค์กรอาชญากรรมใน New York ประเทศสหรัฐอเมริกาได้แสดงโครงสร้าง ซึ่งมีระดับการปกครองและบังคับบัญชาดังนี้

องค์กรจะเรียกว่าเป็น family ซึ่งประกอบไปด้วย หัวหน้าองค์กรอาชญากรรม คือ "boss" จะเป็นผู้ออกคำสั่งและได้รับกำไรจากการประกอบกิจกรรม ระดับรองลงมา คือ "underboss" เป็นผู้ช่วยในการรับคำสั่งและข้อมูลจาก "boss" บุคคลที่อยู่ในระดับเดียวกัน "underboss" คือ "consigliere" เป็นผู้ติดต่อกับกลุ่มผู้ร่วมงานที่เป็นระดับปฏิบัติการ และ consigliere จะเป็นผู้ให้คำปรึกษาแนะนำแก่ระดับปฏิบัติการ ต่ำกว่าระดับ "underboss" คือ caporegime ซึ่งเป็นผู้ติดต่อระหว่างบุคคลระดับสูงกับบุคคลระดับล่างสุด แต่ไม่มีอำนาจให้คำแนะนำหรือตัดสินใจ caporegime เปรียบเสมือนหัวหน้าหน่วยหรือผู้จัดการฝ่ายขาย ซึ่งจะมีผู้ทำงานภายใต้การควบคุมของตนระดับต่ำสุดขององค์กร คือ "soldati" หรือ "soldiers" ซึ่งจะติดต่อธุรกิจที่ผิดกฎหมายด้วยตนเอง แต่แบ่งส่วนกำไรให้แก่องค์กรเป็นการตอบแทนสิทธิที่ได้รับ ในการติดต่อจาก soldiers จะเป็นกลุ่มคนทำงานที่แท้จริง ซึ่งอาจจะไม่ใช่สมาชิกขององค์กร บุคคลเหล่านี้จะเป็นผู้ขายเฮโรอีนตามท้องถนนหรือทำงานในธุรกิจที่ถูกต้องตามกฎหมาย โดยปกติแล้วความผิดประเภทขององค์กรอาชญากรรมมักจะเป็นความผิดประเภทอาชญากรรมทางเศรษฐกิจด้วย กล่าวคือเป็นอาชญากรรมทางเศรษฐกิจในรูปแบบของการรวมตัวขององค์กรขนาดใหญ่ระหว่างผู้กระทำความผิดจำนวนมาก ซึ่งในการกระทำความผิดอาจมีการคบคิดวางแผน และดำเนินการร่วมกันระหว่างบุคคลในหลาย ๆ ประเทศ แต่มีได้หมายความว่าองค์กรอาชญากรรมทุกประเภทจะต้องเป็นอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ การกระทำความผิดที่เป็นทั้งองค์กรอาชญากรรม และอาชญากรรมทางเศรษฐกิจที่เห็นได้ชัดที่สุด คือ การค้ายาเสพติด และการค้าโสเภณี ซึ่งมีผลกระทบโดยตรงต่อเศรษฐกิจของสังคม

³ ภิญโญ ทองชัย, " การกระทำผิดในลักษณะองค์กรอาชญากรรม และปัญหาการนำผู้กระทำผิดมาลงโทษ ", วารสารทนายความ 2 (พฤษภาคม 2534) : 20 - 28

เนื่องจากความเจริญในด้านการคมนาคมขนส่งในปัจจุบัน การลักลอบค้ายาเสพติดได้แพร่ขยายออกไปอย่างกว้างขวางและรวดเร็ว หลายประเทศเป็นประเทศผู้ผลิต ประเทศผู้บริโภค และประเทศที่เป็นเส้นทางผ่าน การลักลอบค้ายาเสพติดจึงได้กลายเป็นธุรกิจระหว่างประเทศชนิดหนึ่งซึ่งถือได้ว่าเป็นอาชญากรรมระหว่างประเทศ ก่อให้เกิดผลกระทบในทางเศรษฐกิจอย่างมากเพราะผลกำไรที่ได้มาอย่างมากเนื่องจากมีผลกำไรอย่างมากจากการประกอบอาชญากรรม ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในโครงสร้างและกิจกรรมขององค์กรอาชญากรรม ทำให้องค์กรอาชญากรรม มีฐานทางเศรษฐกิจเพียงพอที่จะแทรกแซงในธุรกิจที่ถูกกฎหมายต่อไป ⁴

การลงโทษแก่ความผิดชนิดนี้โดยใช้มาตรการริบทรัพย์สินเป็นมาตรการทางกฎหมายอย่างหนึ่งที่น่ามาได้อย่างได้ผลเพราะมาตรการริบทรัพย์สินมีวัตถุประสงค์ที่จะริบถอนผลประโยชน์ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการค้ายาเสพติด มิให้ได้รับกำไรจากการประกอบอาชญากรรมชนิดนี้ อย่างไรก็ตามมาตรการดังกล่าวอาจประสบอุปสรรคอันเนื่องมาจากข้อจำกัดในเรื่องอำนาจอธิปไตยของตนลง และร่วมมือกันเพื่อปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับการลักลอบค้ายาเสพติด

สมมติฐาน

กฎหมายอาญาเป็นกฎหมายที่กระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคลทุก ๆ ประเทศจึงถือหลักที่จะใช้อำนาจอธิปไตยของตนในการดำเนินคดีอาญาอย่างเคร่งครัด ไม่ยอมให้รัฐอื่น ๆ แทรกแซง แต่เนื่องจากปัจจุบันนี้ บางครั้งการประกอบอาชญากรรมมีลักษณะเป็นความผิดระหว่างประเทศ ซึ่งมีผลกระทบต่อความมั่นคงและเศรษฐกิจของทุกประเทศทั่วโลก ถ้าประเทศต่าง ๆ ยังคงยึดติดอยู่กับหลักอำนาจอธิปไตยมากเกินไปแล้ว การปราบปรามอาชญากรรมจะไม่สามารถบรรลุเป้าหมายไว้ ดังนั้นหากประเทศต่าง ๆ มีความตั้งใจที่จะกำจัด การประกอบอาชญากรรมอย่างจริงจังแล้ว ก็ควรยอมผ่อนผันอำนาจอธิปไตยของตนลง และให้ความร่วมมือกันในการริบทรัพย์สิน

⁴ ปียะพันธ์ สารากรบริรักษ์, "การกำหนดความผิดอาญาฐานเกี่ยวกับการฟอกเงิน" (วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทบริหารคดี ภาควิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534), หน้า 45. อ้างถึง President's Commission on Law Enforcement and Administration of Justice, Organized Crime, in Crime, in America Perspective and Delinquent, ed. Bruce J. Cohen, 2 printing, (Itasca, Illinois : F.E. Peacock, 1971), p.302.

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาถึงผลกระทบต่ออำนาจอธิปไตยทางศาล หรือกระบวนการบริหารงานยุติธรรมระหว่างประเทศ และมาตรฐานการให้ความร่วมมือทางอาญาแก่ต่างประเทศควรเหมือนกันมากกว่า หรือน้อยกว่า มาตรฐานการบริหารงานยุติธรรมภายในประเทศ
2. เพื่อให้ทราบว่า การยอมรับคำพิพากษาของศาลต่างประเทศควรมีขอบเขตหรือข้อจำกัด ประการใด และประเทศไทยควรทำความตกลงในเรื่องความร่วมมือทางอาญาระหว่างประเทศกับประเทศต่าง ๆ หรือไม่
3. เพื่อแสดงให้เห็นว่าการให้ความร่วมมือระหว่างประเทศในการริบทรัพย์สิน เป็นมาตรการลงโทษที่ใช้ปราบปรามอาชญากรรมที่ประสบความสำเร็จวิธีหนึ่ง

วิธีดำเนินการวิจัย

วิจัยโดยการพรรณนาจากเอกสารข้อมูลต่าง ๆ (document research) และสอบถามจากบุคคลที่เกี่ยวข้อง เช่น ผู้พิพากษา อัยการ ข้าราชการในสำนักงาน ป.ป.ส. อาจารย์ในมหาวิทยาลัย

ประโยชน์ที่ได้รับ

ทำให้ทราบถึงแนวความคิด ความสำคัญ ความเป็นมา และวิวัฒนาการของความร่วมมือในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาระหว่างประเทศ ตลอดจนเรื่องการเจรจาตกลงในเรื่องความร่วมมือในการริบทรัพย์สิน ก่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจในการให้ความร่วมมือระหว่างประเทศเกี่ยวกับการริบทรัพย์สิน และให้ทราบถึงประโยชน์ของการผ่อนปรนอำนาจอธิปไตยของประเทศ ในการให้ความช่วยเหลือกันระหว่างประเทศ และสามารถนำความร่วมมือระหว่างประเทศในการริบทรัพย์สินไปใช้ในการปราบปรามอาชญากรรมด้านอื่น เช่น การค้าหญิงและเด็ก เป็นต้น